

LO GRINHON

LA GAZETA DE VIVARES D'EN
NAUT

N° 39 PRIMA DE 2000

SOMARI

1. Lo temps de la cereisas
2. Que de nóve ?
Thueyts, Ozon, Lafarre...
3. La mamèt o contava
Mots croisats
4. Conte : Lo Jandon
6. Balada gormanda : La
flaunharda
7. Lo cocut (poema)

LO GRINHON es la gazeta de
l'associacion occitana
"PARLAREM EN VIVARES"
de vès ANONAI. Es mandat a
tots los aderents.

Per lo receure, mandar 50 F a:
LO GRINHON
Lo Petit Avanon
07370 OZON

Faire lo chèc a l'ordre de
PARLAREM EN VIVARES
Las adesiions partan dau N° de
Prima e s'achaban daube lo N°
d'Ivern..

LO TEMPS DE LAS CEREISAS

Lo darrèir Grinhon, bonsènhe, èra maigre coma un cofisson. E, en Provença, quò se dis : "Quand la cerièsa pèris, tot se'n seguis !" Mas si veire, lo paure anava petafinar ? Eürosament, lo mes de mai es tornat e *au temps de las cerèisas, lo medecin a pas gaire de besonha*. Lo brave Grinhon reviscolèt e lo veiquià que tòrna tot remplumat. Aiá, coma los abres, perdut de fòlhas mas, daube la prima, reverdis.

Lo jornalet a doncas tornat trovar sas vut pajas. Un texte de Marie Mourier, un autre dau Guste Chambouleyron, la recèta de coisina, lo cocut, las cerèisas... Es franc plen. E, *se, lo mes de mai, los beiaus son plen, mancarà pas de palha ni de fen*. Quò promes, per l'endarrèir, de gentis fruts e una brava jornada per lo 7 d'octòbre que vos faudrà pas mancar.

Fai quauque temps que lo cocut a chantat e pareis que fai moirar las cerèisas. De cerèisas, que de cerèisas ! N i a que dison : "*Annada de cerèiras, annada de nèiras*". Lo paure Grinhon a pas fenit de se gratar.

Los dictons son tirats de "*Proverbes et dictons d'Ardèche*" de Georges Massot aux Editions de Candide.

"Quand la cerièsa pèris...." citat per F. Mistral dins *Lou Tresor Dòu Felibrige*.

QUE DE NÒVE ?

THUEYTS : "JORNADAS OCCITANAS"

Programmes des désormais habituelles "Journées Occitanes" de Thueyts, le premier week-end de juillet.

Divendres 30 de junh

- 15 h 30 : sortie botanique.
S'inscrire à l'Office du Tourisme, places limitées
- 18 h 00 : diaporama sur les plantes de la région.
- 21 h 00 : Bal avec le groupe **AZALAÏS**

Dissande 1 de julhet

- 9 h 30 à 12 h 00 : l'occitan sur internet, les médias occitans (D. Grosclaude), l'occitan à la télé et présentation de Tintin en occitan.
- 15 h 00 à 17 h 30 : Ardèche et Modernité, table ronde avec P. Ladet (MATP), H. Guibourdenche (maître de conférence honoraire) et Ch. Manent (directeur du centre Leclerc d'Aubenas)
- 17 h 30 : chorale de Mayres, puis repas animé par **La Compagnie Vocale**
- 21 h 00 : concert de **La Compagnie Vocale** chants polyphoniques, à l'église.

Diumenja 2 de julhet

- 9 h 30 à 12 h 00 : conférences : géologie, démographie du canton de Thueyts, film vidéo
- 14 h 30 : paysages de pierres (M. Rouvière)
- 16 h 00 : contes et fariboles
- 16 h 30 : spectacle musical du groupe

AIGA LINDA

Exposition : livres, disques, presse occitans pendant les trois jours.

Samedi 7 octobre

Festa de Parlarem

à **OZON**

Jornaa Occitana

- 14h30 : Visite commentée de l'église romane de VION
- 17h : Conférence – Art roman et Occitanie, l'exemple ardéchois.
- 19h : Apéritif... musicale
- 19h30 : Repas – Animation *Parlarem en Vivarès*
- 21h : Spectacle : J.B. PLANTEVIN, chanteur provençal et ses musiciens

Une journée à retenir dès à présent, les inscriptions seront prises au cours de l'été.

I a 50 ans, es **La Fara...**

Joannès DUFAUD

Disiá sa promiseira messa.

Le 20 août 2000, il fêtera ses noces d'or sacerdotales par une messe dans son cher village de **LAFARRE.**

Nous serons nombreux auprès de lui à cette occasion

LA MAMET O CONTAVA

Atens batema !

Coma chaçaire, lo Piaron d'ès lo Mazel 'n èra un ! Pus lèu que de rentrar borrut a l'ostau auriá achaptat una lèbre o un lapin elh prumièr vengut !

Un matin, a la poncha delh jorn, prenguèt sa posca e se'n anèt amondaut, delh costat d'ès lo colet de la Faiòla. Quand arribèt, lo solelh èra pas encara levat... Après avère manjat un morcèu, pausèt braia entremèi las chalàias. Tot en còp, sentiguèt quaucam que lhi fretava lo trin, e un lebraudas s'eschapèt entre sas chambas !

L'òme èra un pauc simplardon : cresiá d'avère fat coma lo Jan de l'Uòu (sabetz ben, aquel que pondiá un uòu chasque matin...) Nòstre chaçaire acampa sas braias e se bòta a creidar :

"Atens batèma, capon,
Que siajes filha o garçon
Te bailarai mon nom
T'apelarem Piaron !"

A. Chambouleyron

Vocabulari

pus lèu = plutust

borrut = bredolha, bardolha

posca = vielh fusil

lebre = leure (lièvre) ; lebraudas = una bèla lebre

acampar = ramassar

capon = berlòt, bandit, crapula...

que siajes = que sises (que tu sois)

LOS MOTS CROISATS dau GUI

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1									
2		■					■		
3						■			
4									
5				■				■	
6			■						
7			■						

1- Petit que replica

2- Las de març son plan coneissudas. Petita volontat.

3- Ome d'estat portuguès. Eileva de Samuel.

4- Se trova en carta.

5- Regal de l'orse. Salut vielh.

6- Aluminium. Orna vès Nimes.

7- Solelh. Marescal, duc de Montebello.

A- Digirar coma las vachas.

B- Petit nom de femna.

C- Medacin occitan dau 19e, paire de la psichiatria.

D- Paradis. Diminutiu american d'Alfonse.

E- Mau de testa.

Lo Jandon

Zelie la maire dau Jandon, aviá ja-mai agut de familha, eilevaa d'aicí, d'ailai, per los uns, per los autres, pas tròp amaa, a pena anaa a l'escòla e sans deifensa. Plaça coma serventa dins una gròssa ferma ne'n ganhava pas tròp, ma per avèrtit se planha pas, pasmens valhenta coma tot, de trabalh ne'n fasiá tan mèlh que son dreit sans estre estimaa per aqueles que ne'n profitavan.

Gentona coma tot, mas se'n creiá gaire, los garçons l'avisavan mème per l'eiposar mas ila ne'n voliá gis a causa que èra paura, saviá ben que se mariar aube quauqu'un de mèlh riche aquò seriá pire que d'estre serventa.

Pasmens lo Milon, lo garçon daus patrons que n'achabava pas de li corre après èra pas per li deiplaire, coma li fasiá la promessa de l'eiposar, Zelie acordèt sa confiança, mas aqu'es sos parents que ne'n vòuguèran ren auvir, lo garçon coma un lasche laissèt tombar la filha.

Zelie, per eicondre son defèçi, partiguèt se loiar enquesiám mai. Tombèt aube de monde pas tròp mauvès que la gardèran malgrèt son estat e a causa que li donavan qu'un petit gage e que Zelie fasiá de trabalh per quatre coma se dít de quauqu'un de franc valhent. D'aquel biais restèt aube iles, aube son enfant quand fuguèt vengut au monde.

Lo Milon e sos parents, per auvit dire, savián ben la novèla mas ne'n faguèran pas de cas. È lo temps passèt.

La Zelie malgrèt tot se trovava eürosa. Son petit Jandon se fasiá bèl, eivelhat coma tot per son age ; sos patrons compta-

van ben vite ne'n faire lhur petit bergier, a cinc ans lo mandavan en champ, pensant dejà ne'n faire plus tard un bon vaslet. Anar a l'escòla aqu'èra pas pensable, un enfant de paures deviá ganhar sa viá a la fôrça de sos bras.

Mas aquí Zelie se fachèt, son petit aniriá a l'escòla o ben s'entornava alhurs, voliá pas que restesse inhoent coma ila e totjorn esplotat per los uns o los autres.

Jandon comencèt doncas l'escòla aube una enveiá d'aprendre qu'estonava. Malgrèt que la mancava sovent, saupuguèt viste legir, escriure, comptar mèlh que d'autres que, per jalsiá, lo traitavan de bastard, se mocavan de ilo a causa qu'èra paure, mau abilhat, sovent aube de restes de riches per meita usats e encrassats.

Dempt que Caïn a tuat son fraire, la jalsiá a totjorn fait de mau sus la terra daube l'òrgelhe e l'eigoïsme que fai que n'i a que vòlan totjorn tot e ren que per iles.

Sola la petita Lisa èra bravoneta aube ilo e l'avisava d'un air einoiat quand los autres li fasiám de misèras.

Jandon de tot aquò ne'n parlava pas a sa maire per pas li faire de pena, ne'n plorava tot solet e se planha jamai. Compreniá ben que èra la sola a l'amar mèlh que tot, se'n trovava eüros e per li faire joi apreniá tant que poviá per plus tard mèlh ben ganhar sa viá e pover la protejar.

Arrivèt lo jorn dau certificat d'estudas, tots los autres gamins ben abilhats e cravatats se mocavan encara

de ilo perçò que sa vesta èra petaçaa, pasmens fuguèt lo promeir a lo reüssir e lo mestre, fièr de ilo, li prometèt de li faire aver una borsa d'estudas per pover contunar. Çò que faguèt.

Lo Milon que s'èra mariat aube una outra après aver abandonat Zèlie èra tombat vefe demput quauques tems. Sos parents mòrts, se trovava solet e sans enfant. S'aduguèt doncas un jorn veire Zèlie, en fasant son gracios li aviá dit en avisant Jandon : »

- *Qu'es ton garçon ? Coma es bèl e coma dèu estre fòrt per trabalhar !*
- *Qu'èra mai lo tèu, respondèt Zèlie aube mespritz, mas t'aregarda pas, pòrta que mon nom e l'ai eilevat tota sola e pas per ne'n faire qu'un vaslet, surtot pas dedins ta proprietat. Fot-me lo camp d'aici !*

La testa bassa, sans ausar se revirar, lo Milon le coér plen de regrets se'n tornèt per totjorn.

Malgrèt aqueles que li disián que las escòlas qu'èra pas per los eibòrlhas-vesons, que povián ben ganhar lhur viá aube lhurs bras, mas qu'èran solament per los riches e los feneiants, Jandon, per d'autres escòlas achabèt sas estudas après aver amassat diplòmes e recompensas.

Quand tornava au país, aqueles que li fasián bon semblant per davant, disián per detrès :

- *Avisa-me aqueles peulhos... d'onte sòrt aurí pas besonh de tant ne'n saveir !*

Aqueles que brolhan paures an que lo dreit d'estre bestias.

Jandon enfin medacin s'instalèt e viste botèt sa maire au repaus a l'abric de tot besonh. La paura femna apreciava tant

aquele rèpit, mas tròp usaa per tròp de penas sa viá s'achabava malgrèt los soenhs de son garçon e de Lisa, infirmiera tant brava. Zèlie l'avisava contenta de pensar que son enfant seriá un òme eüros. Sans regrets se'n anava d'aquesta terra per un monde melhor.

Jandon, mèsme en plen boneür, eisublava pas la paura persona que l'aviá tant amat, lhurs misèras a tots dos e, quand sonhava d'enfants o de monde maleürós, pensava a sa pròpra enfança.

Pareis que malgrèt tant de trabalh aviá pas sauput s'enrechir, mas benlèu que per de sòrtas de monde li a pas qu'aquò que compta per viure eüros.

Dengun saurat jamai tot lo bien que aurá pogut faire per çò que se fai sans trafic, e sans mon istoara n'auriatz jamai auvit parlar.

Marie MOURIER

Mars 2000

Vocabulaire :

per avèrtit : *habitude*
defèçi : *honte*
enquesiám : *quelque part*
petaçaa : *rapiécée*
vefe : *veuf*
bèl : *grand*
coér : *cœur*
eibòrlhas-vesons : *paysans*
(eibòrlhar : *aveugler, éborgner et veson : ver de terre*)
detrès : *derrière*
peulhos : *pouilleux*
trafic : *bruit*

LO COCUT QU'AMADURA LAS CIRÈIAS

"Fasètz excusa, Monsur (1), quand ne manjèssen qualques cirèias, mos cocuts, coma disètz, seriá pas que juste ; se pàgan de lor pena, aquí tot. E n'es pas una rason per los tuar. Ieu, lo Capgròs, vau pas quèrre vòstre fusil, auriái tròp paur qu'aquò me portès malur."

Mas lo Canonièr èra viu ; reneguèt, jurèt totes los sants del paradís, coma un pagan, anguèt quèrre son fusil, visèt e, coma lo cocut durbiá lo bèc, tirèt. Comprenètz, un Canonièr tira juste. S'ausiguèt : "co...", pèi un còp de fusil, e lo paure ausèl tombèt mòrt. Lo Capgròs aviá enveja de plorar de veire la bestiòla las arpas redjas, l'ala tombanta e lo bèc dubèrt dont sortiá lo sang.

Lo dimenge d'aprèp, al sortent de la messa, ont lo Canonièr n'anava jamai, - naturalament, aqueles tuaires de cocuts, aquò crei pas a res, - se diguèt que lo cocut de la comba èra mòrt e que la cirèias amadurarián pas. Parlavan fòrt amai gròs.

"Auriái ben pogut demorar a París, aquel Canonièr de pifre !

Juli Cubaines, Contes de la vièlha França.

(1) Le propriétaire, un marchand d'armes.

N.B. L'abbé Jules CUBAYNES est né dans le Quercy et y a toujours vécu. Il est le traducteur de Virgile, de l'écriture sainte, de Roméo et Juliette ....

LE COUCOU QUI FAIT MURIR LES CERISES

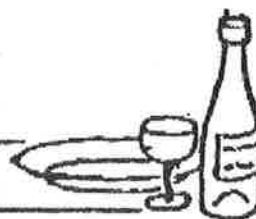
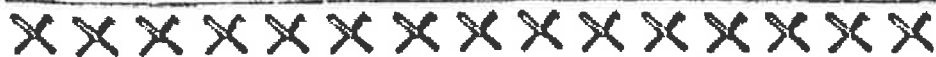
"Pardon, Monsieur, quand ils mangeraient quelques cerises, mes coucous, comme vous dites, ce ne serait que juste ; ils se paient de leur peine, voilà tout. Et ce n'est pas une raison pour les tuer. Moi, Grosse Tête, je ne vais pas chercher votre fusil, j'aurais trop peur que cela me portât malheur."

Mais le canonnier était vif ; il blasphéma, il jura par tous les saints du paradis, comme un païen, il alla chercher son fusil, visa et, comme le coucou ouvrait le bec, il tira. Vous comprenez un Canonnier tire juste. On entendit : "cou...", puis un coup de fusil, et le pauvre oiseau tomba mort. Grosse Tête avait envie de pleurer en voyant la bestiole les griffes raides, l'aile tombante et le bec ouvert, d'où sortait son sang.

Le dimanche suivant, à la sortie de la messe, où le Canonnier n'allait jamais - naturellement ces tueurs de coucous, ça ne croit à rien - on dit que le coucou de la combe était mort et que les cerises ne mûriraient pas. On parlait fort et sévère.

"Il aurait bien pu rester à Paris ce bougre de Canonnier !"

LO BEURE E, LO MINJAR ...

Balada Gormanda en Occitania : Lemosin

LA FLAUNHARDA

Per 8 a 10 personas :

- 1 liura de cerièras - 40 gramas de burre - 4 uòus - 150 gramas de sucre en podra, 4 culhieraas a sopa de nhòla de cerièras - 150 gramas de farina - 1 peçuc de sau - 40 cl de lait - 3 culhieraas a sopa de cassonada.

- Far chaufar lo forn a 150° (10 minutas).
- Burrar un motle a mancat de 26 cm de diamètre (daube la mitat dau burre).
- Lavar, descoètar las cerièras, las botar puèi dins lo motle.
- Dins un saladièr batre los uòus daube lo sucre fins que lo mescladís vene mossús. Ajotar la nhòla.
- Dins un autre saladièr mesclar la farina e la sau - far una font i versar lo mescladís : uòus-sucre-nhòla. Desleiar daube lo lait per aver una pasta lissa e fluida.
- Versar la pasta sus las cerièras. Copar lo burre restant en pichòts tròces d'eschampilhar sus la pasta. Enfornar e laisser cuèire peraquí 45 minutas.
- Tirar dau forn saupodrar sul còp daube la cassonada.
- Servir chaudeta o freda

LO TEMPS DE LAS CERIÈRAS

E quand ne serem al temps de las cerièras
Gai rossinholèt, mèrle trufarèl
Totes faràn fèsta
Las bèlas auran la foliá en tèsta
Al còr dels galants i aurà de soleh
E quand ne serem al temps de las cerièras
Siblaras melhor, mèrle trufarèl.

Mas es plan cortet lo temps de las cerièras
Quand òm se'n va dos culhir en somiant
Qualquas pendoletas
Cerièras d'amor.....

Aimarai totjorn lo temps de las cerièras
E lo sovenir que me'n gardi al còr.

Paraulas : J.B. Clément

UN PLEN PANÈIR DE MOTS

Du latin *ceresia*
Voici quelques des formes que l'on peut
trouver en occitan

cerièra
cerièisa
cerèisa
cerièia, cirièia, cirèia
cerisa
celèira
cergèira
çardèira

et aussi

agrafion , grafion (masc.)

Veiquià ! Bon apetis e... vos estranlhatz pas
daube lo *cres* !

LO COCUT

Abrièu ! Cocut ! Cocut !
Si lo sèt es pas vengut,
Dison qu'es mòrt o perdut.
Cocut ! Cocut ! Tococut !

Ièu dejà l'ai entendut,
S'èra ajairat sus un buc,
M'aviau pres d'argènt ; e tu ?
Cocut ! Cocut ! Tococut !

- N'aver auriau ben vòugut,
Mas la miá l'a escondut,
Me'n bailar n'a pas vòugut !
Cocut ! Cocut ! Tococut !

- Siàses pas tant confosús
Que chanta pas per dengun,
Çò ditz qu'a dejà pondut.
Cocut ! Cocut ! Tococut !

- S'es sacat dins l'aubabut,
De lo desniar me prus,
Baila-me que branc forchut.
Cocut ! Cocut ! Tococut !

- Si dejunat aviás adut
Te'n auria pas tant coigut
D'entendre aquel sòuput.
Cocut ! Cocut ! Tococut !

N.B. Il paraît que : "Quand on entend chanter le coucou pour la première fois de l'année, il faut avoir de l'argent dans sa poche. Toutefois si on n'en a pas, c'est moins grave si on a déjeuné."

d'après :

"Sornetas de la Pervencha" d'Estève Gamonnet

Vocabulari :

Buc = chicot de branche - "**la miá**" = sous-entendu ma femme. **Confosús** = confus, penaud.

MOTS CROISATS DE LA P.3

1- REPETAREL 2- IDES. NA. 3- EANES. ELI. 4- IDENTITAT 5- MEL. AVE. 6- AL. ADORNA.
7- RA. LANNES.

A- ROEIMAR. B- ADELA. C- PINEL. D- EDEN. AL. E- TESTADA. F- AS. IVON. G- ETERN.
NE. H- ENLA. NE. I- LAITAAS.